

Márok Tamás

Donizetti-musical Pécsett

GAETANO DONIZETTI: BOLEYN ANNA

Tanulságos ellátogatni Európa Kulturális Fővárosába. Magam ősszel, a felkészülési időszakban végigbukdácsoltam már a keresztül-kasul föltúrt belvároson. Nos, február végére haladtak valamit a gödrök betemetésével, könnyebb elsétálni a színházig. Amelynek épülete itt-ott alá van dúcolva, az erkélyre tilos és életveszélyes kimenni, a nézőteret pedig átkozottul túlfűtik, ami bizonyára közrejátszik abban, hogy a premieren egy nézőt szívrohammal visznek kórházba.

Ilyesfajta közegben kerül tehát sor az évad egyetlen operabemutatójára. Donizetti közepesen ismert *Boleyn Anná*ját választották, és hozzá a magyar nyelvet. Somo gyi Szilárdnak ez az első operarendezése. Mestere, Kerényi Miklós Gábor újra lefordította a szöveget. Igazán

derék munkát végzett, sokéves dalszínházi tapasztalata, édesapjának énektanári öröksége éppúgy benne van a sorokban, mint saját drámai tehetsége. Régi vitatéma, hogy eredeti, avagy magyar nyelven játsszunk-e operát kis hazánkban. Nos, *Magyarországon* ez ügyben hosszasan lehet érvelni pró és kontra. *Európa Kulturális Fővárosában* azonban értelmetlennek tartom e fölvetést. A projekt egyik fő eleme a kulturális turizmus élénkítése. Az idelátogató külföldiek megnyerésére az opera mint nemzetközi műfaj, különösen egy ritkábban játszott mű, kitűnő volna.

Szécsi Máté (VIII. Henrik) és Váradi Marianna (Boleyn Anna)

No de magyarul?

Rendkívül elszánt ingyencnek kell lennie annak a német, francia vagy angol vendégnek, aki meghallgat egy olasz bel canto operát *egy finnugor nyelven*.

A klasszikus olasz opera dramaturgiája nagyjából úgy épül föl, hogy a recitativókban gyorsan lezajlik a cselekmény, majd az áriákban, együttesekben mindegyik hosszan reflektálnak a szereplők. Gyarmathy Ágnes Shakespeare-színpadot tervezett, hátul trapéz alakban végigfutó falakkal, boltívekkel, középen pedig három, sok mindenre használható, tologatható emelvényel, középen pedig egy balról jobbra lefutó híddal. A tömeget szépen föl lehet rakni erre az alapra, az intimebb jelenetek bensőségessége azonban legtöbbször nem érvényesül. A jelmezeken a gazdagság látszik, a kor és a színház gazdagsága. A hölgyek minden jelenetre toalettet váltanak, fényűzően hullámszaknak a különféle drága kelmék, ritka prémek. A börtönruhák aprólékos megszagatása azonban nem elborzaszt, hanem megmosolyogtat, és a „vért” is kenheték volna takarékosabban. Hasonlóan történelmietlen és komikus hatást kelt, amikor a bírósági ítékezés jelenetében a nép „Anna! Anna? ANNA” stb. feliratú táblákkal demonstrál. Persze Somogyi Szilárd a musical felől érkezett, mintáit is onnan hozta, ahol minden minduntalan forog, füttyül, ez a dinamizmus és a szórakoztatás ismérve. Ezért aztán a rendező itt is mindenáron meg akarja mozgatni a darabot, az énekeseket. Ez gyakran hasznos, mert megvéd az operai maníroktól. Nem hisz viszont eléggé a mozdulatlanság erejében, amely a klasszikus olasz operának egyik legfőbb fegyvere. Abban, hogy egy, kettő vagy négy ember csak áll a színpadon, és zuhog ránk a hang. Persze ehhez énekesek is kellene.

Donizetti, Bellini és bizonyos mértékig Rossini alkotásai nagy és gyönyörű hangú énekesekre lettek kitalálva, akik ráadásul virtuóz énektechnikával rendelkeznek. Ma épp ez jelenti előadásuk legfőbb nehézségét. Ne legyünk méltánytalanok: Pécsen elég jó énekeseket válogattak össze. Csak éppen nem *elég* jók. Hisz ebben a világban a hang minősége, gyönyörűsége, a formálás kifinomult artisztikuma nem a tartalom ábrázolásának eszköze, hanem *maga a tartalom*. Egy Verdi- vagy Puccini-darabot sokkal könnyebb elfogadni közepes vagy jó közepes énekesekkel. A bel canto világában viszont a hozzávetőlegesen megfelelő színvonal csak arra elég, hogy a hallgató konstataálja a dallamok gyönyörűségét, érzékelje egy-egy hangszín szépségét, lássa a drámai folyamat konstrukcióját – ám a darab nem vonja körébe, nem részt vevő átélő, csak külső szemlélő marad. Hiába irányítja olyan pontos szenvedéllyel a zenekart Kesselyák Gergely és Cser Miklós, hiába tiszták a szövegek, hiába érzékletesek a tempók. Az énekesek teljesítményét tehát ebben az időzjelben értékelhetjük csak.

Váradi Marianna egykori koloratúrszopránja megsötétedett, de azért nem vesztette el mozgékonyágát. Adott körülmények között optimális választás a címszerepre, példamutatóan állította elénk a kiszolgáltatott, szenvedő asszonyt. Fiatalabb váltótársa, Vermes Tímea hangja világosabb, könnyedebb. A koloratúrákat persze virtuózzabban teljesíti, a figura drámai bukását kevésbé. Ám szemre és fülre egyaránt ifjú Annájával azért együtt lehet érezni. László Boldizsár a bemutatóra lebetegedett, ezért Csajághy Szabolcsnak – kissé ugyancsak gyengélkedve – két előadást kellett énekelnie két nap alatt. A megfázás mögül férfias, csengő tenor hang szól, amely fényesen hozza a szerep c körüli magasságait is. A színpadon otthonosan mozog, a figura is hihető. Ígéretes tehetséggel ismerkedtünk meg. A második rész elején belógatják a színpadra VIII. Henrik

Cser Krisztián (VIII. Henrik) és Vermes Tímea (Boleyn Anna)

Holbein festette ismert portréját. Kár mutogatni, hisz Cser Krisztián egészen más karakter, magasabb, szikárabb. Szécsi Máté nyaktól lefelé hasonlítana a történelmi alakra, csak épp a lényeg hiányzik belőle: az a kőkemény arc, az az elszánt tekintet, amely a festményről sugárzik. Az ő vonásai inkább gyermekiek, s ezen a szerencsétlen hajasbaba-paróka tovább ront. Viszont igazi basszus hang, bár a szerephez nem elég hajlékony, nem elég karakteres. Cser Krisztián orgánuma mozgékonyabb, viszont egy átlagos bariton színével szól. Így aztán egyikük sem képes súlyt adni a király alakjának. (*Nota bene* volt egy igazi főúr a színpadon: Király Miklós torkából valódi, egészséges mély férfihang szól. Rá Lord Rochfort szerepét osztották.) A magas mezzo szerepet, Jane Seymourt, a király szeretőjét Várhelyi Éva biztonságosan szólaltatta meg, ám hiányzik a hang érzéki szépsége, ami ebben az esetben a csábítás operai dimenzióját is mutatná. Tóth Judit izgalmasabb színben, dúsabban szólal meg, és többet közvetít a figura

érzelmi hullámzásából. Pompás ruháikban mindketten remekül mutattak. Smeton apród szerepét két kontratenorra osztották. Tetszene az ötlet, de Birta Gábornak inkább a hangja, Pírgel Dávidnak pedig a figurája felel meg. Sir Herveyt egészséges hangütéssel, igazi intrikus színekkel elevenítette meg Horváth István, Győrfi István előadásában viszont teljesen elvész a karakter.

Anna megúszhatná, választhatná a száműzetést is, ám ő inkább a dicső halált választja, aminek finom alkotmányjogi következménye, hogy ha nem válik el, hanem feleségként hal meg, gyermeke megtartja jogát az utódlásra. A *Boleyn Annában* néma szereplőként megjelenik a kis Erzsébet is. Tudjuk: a király utána még négy feleséget fogyasztott el abbéli görcsös igyekezetében, hogy fiú utódot nemzzen. Ez nem sikerült; Jane-től született fia tizenöt évesen meghalt, viszont lányából az angol történelem egyik legnagyobb uralkodója vált. Somogyi Szilárd a fináléban színre hozza a sorsnak ezt a fura fricskáját. Anna vérpadra megy, útja természetesen a ferde hídon vezet föl a vesztőhelyre. Amint eltűnik a takarásban, vörös lepel hull alá, amelyre mosolygó arcát vetítik ki. Alul viszont hófehér ruhában Erzsébet királynő lép ki a lepel alól: Anna áldozata meghozta gyümölcsét.

A pécsi előadás ezzel a költői kompozícióval zárul. Ám amint lemegy a függöny, és elindul a taps, az újra nyíló színen az egyik zenekari zenére masíroznak végig a szereplők. Megrendülésünket, az épp hogy létrejött katarzist porrá zúzza a musicales-revüs tapsrend.

GAETANO DONIZETTI:
BOLEYN ANNA
(Pécsi Nemzeti Színház)

Szövegét Felice Romani írta. **Fordította:** Kerényi Miklós Gábor. **Díszlet-jelmez:** Gyarmathy Ágnes. **Korrepetitor:** Horváth Judit. **Karigazgató:** Witterle Gábor. **Vezényel:** Kesselyák Gergely és Cser Miklós. **Rendező:** Somogyi Szilárd.

Szereplők: Szécsi Máté/Cser Krisztián, Váradi Marianna/Vermes Tímea, Várhelyi Éva/Tóth Judit, Király Miklós/Rubind Péter, László Boldizsár/Csajághy Szabolcs, Birta Gábor/Pírgel Dávid, Győrfi István/Horváth István.

Közreműködik: a Pécsi Nemzeti Színház kibővített énekara.

GYULAI VÁRSZÍNHÁZ

Gyula Castle Theatre / Gyula Burgtheater

VI. Shakespeare Fesztivál, Gyula, 2010. július 5–július 17.

Magyar és külföldi színházi előadások, tánc, zene, film, kiállítás, szakmai konferencia, Shakespeare konyhája – Corvin és a Patrióta éttermekben.

Részletes program: júniusban

Információ: www.shakespearefesztival.hu

A SHAKESPEARE FESZTIVÁLRA 5 ELŐADÁSRA KEDVEZMÉNYES BÉRLET VÁLTHATÓ!

Július 5. **Warum, Warum – Miért, miért**
Vallomások a színházról Shakespeare-től és másoktól
Előadja: Miriam Goldschmidt
Zenész: Francesco Agnello
Rendezte: Peter Brook
A Schauspielhaus Zürich (CH) előadása

Július 6. **Peter Brook és William Shakespeare**
szakmai konferencia

Július 6. **Shakespeare-sonettek**
A W.H. együttes koncertje

Július 7. **VIII. Henrik**
Előadja: Bea von Malchus (D)

Július 8–9–10. **Kukucska Színház**

Július 8–9–10. **W. Shakespeare: A makrancos hölgy,**
Szabadtéri bemutató
avagy a hárpia megzabolozása – vígjáték
Főbb szerepekben: Trill Zsolt, Szűcs Nelli, Kóti Árpád, Rácz József, Varga József, Kristán Attila
Rendező: Szergej Maszlobojcsikov
A Gyulai Várszínház és a debreceni Csokonai Színház közös bemutatója

Július 11. **Shakespeare énekel**
Fellépnek: Vizin Viktória – operaénekes, Ars Nova Énekegyüttes, Renaissance Consort, Canario Historikus Táncegyüttes

Július 12. **William Shakespeare: Romeo és Júlia –**
táncszínházi előadás
Rendező: Uray Péter
M Studio, Sepsiszentgyörgy előadása

Július 13. **Sweet William – Édes William**
Előadja: Michael Pennington (GB)
A világhírű angol Shakespeare-színész előadása Shakespeare műveiből

Július 14. **Szentivánéji álom – worldmusical-változat**
Előadja a zeneszerző, Szakcsi Lakatos Béla zongorán

Július 14. **William Shakespeare: Hamlet**
Rendező: Zsótér Sándor
A budapesti József Attila Színház vendégjátéka

Július 15. **Most képzeljétek el...**
Monodrám Shakespeare műveiből a lengyel színésznő, Andrzej Seweryn előadásában.
A krakkói Juliusz Słowacki Színház (PL) vendégjátéka

Július 15–16–17. **Kukucska Színház**

Július 16. **William Shakespeare: Lear**
A világhírű Andrei Șerban rendezése csak női szereplőkkel
A bukaresti Bulandra Színház (RO) előadása